

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Tomáše Langáška a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **a) I. D., b) L. N.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem spočívajícím v postupu žalovaného správního orgánu vedeném pod č. j. MSP-12/2018-SM-OBE/2, pod č. j. 14SP-37/2018-OJD-PRP/6, pod č. j. MSP-754/2018-OK-PP/4, pod č. j. MSP-762/2018-OJD-DOH/2 a pod č. j. MSP-178/2018-OK-STIZ/3, v řízení o kasační stížnosti žalobců a) a b) proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 8. 2019, č. j. 5 A 1/2019 - 54,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobci a) a b) **n e m a j í** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Včas podanou kasační stížností se žalobci a) a b) domáhají zrušení usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 8. 2019, č. j. 5 A 1/2019 - 54, (dále „napadené usnesení“), jímž městský soud žalobcům a) a b) nepřiznal osvobození od soudních poplatků (výrok I. a III.), zamítl návrh žalobců na ustanovení zástupce (výrok II. a IV.) a vyzval je k zaplacení soudních poplatků (výrok V.).

[2] Žalobci a) a b) se žalobou ze dne 28. 12. 2018 podanou u Městského soudu v Praze domáhali ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu, který spatřovali v tom, že jim žalovaný nepomohl, neboť neprovedl řádné šetření, ačkoli je podle jejich přesvědčení na nich páchána rozsáhlá protiprávní činnost, a to dokonce ze strany pracovníků orgánů veřejné

moci, přičemž tato skutečnost je žalovaným dlouhodobě přehlížena a smysluplně neřešena. Žalobci proto navrhovali, aby jim městský soud přiznal osvobození od soudních poplatků a ustanovil zástupce. Dále navrhovali, aby věc byla delegována ze zdravotních důvodů na jiný soud do dosažitelného místa od jejich bydliště.

[3] Městský soud v odůvodnění **napadeného usnesení** dospěl k závěru, že oba žalobci jsou nemajetní a že se nacházejí v komplikované situaci, která by bez existence zvláštních okolností mohla přinejmenším částečné osvobození od soudních poplatků odůvodňovat. Soud však přihlédl k tomu, že osvobození od soudních nemá být institutem umožňujícím osobám s nízkými příjmy vést bezplatně spory podle své libosti. Zohlednil zde dlouhodobou aktivitu žalobců spočívající přímo ve vyvolávání soudních sporů. Žalobci podle soudu spory aktivně vyhledávají, přičemž z podstatné části tak činí kverulačně, kdy nesouhlasy orgánu veřejné moci s jejich právními názory konstantně považují za urážlivé a ponižující, což ve svém důsledku vede k podávání dalších navazujících stížností často spojených s osobními útoky vůči konkrétním osobám. Soud tak eviduje čtrnáct věcí, ve kterých vystupuje žalobkyně a), a dvacet věcí, ve kterých vystupuje žalobce b). Soud dále poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 As 50/2019, který potvrdil zneužívající charakter jednání žalobkyně a). Soud proto konstatoval, že žalobci dlouhodobě iniciují soudní spory se státem či jeho jednotlivými složkami, přičemž tak činí ve většině případů způsobem, který nemůže vést k rozumnému cíli. Jediným výsledkem počínání žalobců je tak řetězení aktů veřejné moci, které žalobci vnímají jako osobní křivdu. Městský soud proto uzavřel, že osvobození od soudních poplatků má mířit na případy, kdy osoby nemají dostatek prostředků a přitom je na místě, aby soudní spor vedly, a tento nedostatek prostředků by jim jinak bránil v účinné soudní ochraně; o takovou situaci však v projednávané věci nejde, neboť žalobci pouze opakovaně brojí proti údajným úmyslným protiprávním zásahům osob jednajících jménem orgánů veřejné moci. S ohledem na to, že žalobcům nepřiznal osvobození od soudních poplatků, zamítl rovněž jejich žádost o ustanovení zástupce.

II. Kasační stížnost a vyjádření

[4] Žalobci a) a b) /dále jen „stěžovatelé a) a b)“/ nyní napadají uvedené usnesení městského soudu kasační stížností, v níž uvedli, že soudkyně městského soudu se v důsledku vydání napadeného usnesení dopustila vůči nim řady trestných činů. Informace, které jsou uvedené v napadeném usnesení, nejsou součástí předmětného soudního spisu, tudíž musely být získány jiným způsobem, což vede k podjatosti rozhodující soudkyně. Napadené usnesení je projevem nenávisti vůči stěžovatelům, neboť není doloženo žádným důkazním prostředkem. Nikdy nedošlo k žádnému projednání věci stěžovatelů u městského soudu, tudíž nelze hovořit o „marném řízení“. Stěžovatelé dále upozorňovali na to, že v jiných řízeních je jim přiznáváno osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu. Soud přehlédl podstatu věci a skutečnost, že se někdo snaží stěžovatele zavraždit. Stěžovatelé trvají na tom, že by žádný spor nevedli, pokud by stát postupoval řádně a poskytl jim ochranu. Stěžovatelé žalují pouze tehdy, jestliže si jsou jistí výsledkem; poukázali rovněž na to, že pokud soud rozhoduje meritorně, jsou vždy úspěšní. Projednávaná věc je pro stěžovatele stěžejní, neboť žalovaní tvrdili, že údajně konali, ač ve skutečnosti tomu tak nikdy nebylo, což mělo skrýt zločiny spáchané na stěžovatelích; takovou věc však musí zpracovat odborník, tudíž je nutné, aby jim byl ustanoven zástupce. Tvrdili rovněž, že jejich nemajetnost je způsobena protiprávní činností různých osob, které dopomáhá žalovaný. Městský soud jim fakticky brání vést toto extrémně složité a nákladné soudní řízení, které není v žádném případě kverulačního charakteru. Nesouhlasili rovněž s tím, že soud de facto předjímá meritorní posouzení dané věci a že přihlíží k jiným sporům vedeným stěžovateli, aniž by soud stěžovatele vyzval k doplnění jejich návrhů. Sama skutečnost, že stěžovatelé vedou další spory, ještě neznamená, že jim nemůže být přiznáno

pokračování

dobrodiní osvobození od soudních poplatků. Stěžovatelům není zřejmé, na základě čeho městský soud dovedl, že neoprávněně žalují Českou advokátní komoru či jiné orgány. Rovněž je nepravdivé a vykonstruované tvrzení, že by stěžovatelé řetězili spory. V neposlední řadě poukazovali na to, že dosud nebylo rozhodnuto o jejich návrhu na delegaci věci.

[5] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

[6] V podání ze dne 2. 9. 2019 stěžovatelé vznesli námitku podjatosti vůči JUDr. Petru Průchovi, JUDr. Tomáši Langáškoví, JUDr. Jakubu Camrdovi. O této námitce podjatosti rozhodl Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 26. 9. 2019, č. j. Nao 166/2019 – 28, tak, že jmenovaní soudci nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodování věci vedené u toho soudu pod sp. zn. 6 As 165/2019.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posuzoval formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas a osobami k tomu oprávněnými.

[8] Ohledně otázky placení soudního poplatku a ustanovení zástupce stěžovatelům pro řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud uvádí, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí městského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19). Napadené usnesení nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím je, zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost tudíž kasační soud nepožadoval.

[9] Z citovaného usnesení rozšířeného senátu současně plyne, že ač je povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právníckého vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. se neuplatní v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Takovým typem rozhodnutí je i nyní napadené usnesení, jak již výše uvedeno. V daném případě tak ani podmínka povinného zastoupení stěžovatele advokátem nemusí být splněna.

[10] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost stěžovatelů v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost **není důvodná**.

[11] Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. „Účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“ Podle ustanovení § 35 odst. 10 s. ř. s. „Návrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát. Zástupce ustanovený v řízení před krajským soudem, je-li jím advokát, zastupuje návrhovatele i v řízení o kasační stížnosti.“

[12] Dle soudního řádu správního je možné, aby byl účastníku řízení zástupce ustanoven, a to za současného splnění čtyř předpokladů (viz ustanovení § 35 odst. 10 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 36 odst. 3 téhož zákona): 1) je podán návrh na ustanovení zástupce, 2) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, 3) žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení a 4) ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně navrhovatelových práv (srov. rozsudek NSS ze dne 17. září 2015, č. j. 1 As 197/2015 - 19). S ohledem na propojení obou ustanovení je za týchž podmínek (vyjma splnění 4. bodu, přičemž ve vztahu k prvnímu bodu je nutné uvést, že dochází k modifikaci této podmínky v tom směru, že ze strany žalobce musí být podán návrh na osvobození od soudních poplatků) možné žalobci přiznat osvobození od soudních poplatků.

[13] Nejvyšší správní soud má za to, že stěžovatelé a) a b) v projednávané věci doložili splnění podmínky spočívající v nedostatku prostředků pro vedení řízení (a to s ohledem na jimi vyplněná Prohlášení) a že podali příslušné žádosti o ustanovení zástupce, resp. osvobození od soudních poplatků; na hodnocení naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků však mohou mít vliv i jiné okolnosti, než pouze zjevně nepříznivá majetková situace žadatele. Soud totiž při rozhodování o osvobození od soudních poplatků, resp. při rozhodování o ustanovení zástupce může přihlídnout též k tomu, zda a popřípadě v jaké míře vede účastník další soudní spory či jiná řízení před orgány veřejné moci, na něž je pravděpodobně třeba vynakládat prostředky (viz rozsudek ze dne 24. 7. 2015, č. j. 2 As 153/2015 - 27). Pro posouzení naplnění podmínek pro ustanovení zástupce pak lze přihlídnout i k charakteru projednávané věci a jeho významu pro účastníka řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003 - 45). Žádost o osvobození do soudních poplatků a ustanovení zástupce pak může být vyhodnocena také jako šikanózní či dokonce představovat zneužití práva. Ani takové žádosti pak soud logicky nevyhoví (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 - 22).

[14] Nejvyšší správní soud proto souhlasí s tím, pokud krajský soud (zde městský soud) při posuzování této procesní otázky vychází ze své rozhodovací praxe stran téhož účastníka (týchž účastníků) a přihlíží k tomu, zda účastník nevede typově stejné nebo shodné spory, které jsou např. s ohledem na předmět sporu či činnost tohoto účastníka předem odsouzeny k nezdaru. V opačném případě, tj. pokud by krajský soud (resp. i Nejvyšší správní soud), nemohl přihlídnout k informacím známým mu z jeho rozhodovací činnosti stran téhož účastníka (týchž účastníků), nemohl by posoudit příslušnou žádost ve všech souvislostech a prakticky by nemohl vyhodnotit určité řízení jako „kverulační“ či šikanózní, protože by mu k takovému závěru chyběly právě informace z jiných řízení.

[15] K věci samé Nejvyšší správní soud uvádí, že obdobnou situaci posuzoval, a to přímo ve vztahu ke stěžovateli a), kdy v rozsudku ze dne 20. 3. 2019, č. j. 9 As 50/2019 - 46, konstatoval, že *„stěžovatelka dlouhodobě iniciuje soudní spory se státem či jeho jednotlivými složkami, přičemž tak činí ve většině případů způsobem, který nemůže vést k rozumnému cíli, ale jehož výsledkem je pouze řetězení aktů veřejné moci, které stěžovatelka vnímá jako osobní křivdu. V napadeném usnesení poukázal na řadu konkrétních věcí, v nichž se stěžovatelka před krajským soudem domáhala ochrany proti domněle bezprávnému jednání Ministerstva spravedlnosti, Nejvyššího státního zástupitelství, Ústavního soudu, policie atd., přičemž vznesené nároky byly opakovaně vyhodnoceny jako zjevně nereálné nebo nesrozumitelné. Stěžovatelka má samozřejmě právo tento druh sporů vést a na jejich vedení vynakládat poměrně značnou část svých finančních prostředků, dává-li jí objektivní právo procesní možnosti tak činit. Není však žádný rozumný důvod, aby náklady na tento druh sporů nesl stát prostřednictvím využití institutu osvobození od soudních poplatků, příp. ustanovení zástupce. Ani v tomto ohledu se nynější spor typově nijak neliší od většiny sporů žalobkyně, které krajský soud charakterizoval jako spory vůči osobám podílejícím se na činnosti orgánů*

pokračování

veřejné moci, které, nesdílí-li názor stěžovatelky, jsou označeny za „zločince“. Konkrétní subjektivní práva, o jejichž soudní ochranu by se mělo jednat, se již z těchto sporů vytrácí.“

[16] Nejvyšší správní soud má za to, že výše uvedené plně dopadá na nyní projednávanou věc, a to i ve vztahu ke stěžovateli b), neboť je nutné konstatovat, že oba stěžovatelé v tomto smyslu postupují obdobným způsobem. V projednávané věci stěžovatelé podali žalobu na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu podle ustanovení § 82 a násl. s. ř. s., který spatřovali v tom, že žalovaný neprovedl dostatečné šetření spočívající v prověření jejich podezření na páčání řady trestných činů orgány veřejné moci, resp. pracovníky orgánů veřejné moci. Vedení řízení o takové správní žalobě však nemůže být z povahy věci úspěšné, neboť jak z obsahu žaloby, tak i kasační stížnosti, vyplývá, že stěžovatelé fakticky požadují zahájení trestních stíhání vůči velkému okruhu osob a jejich následné odsouzení za údajnou řadu trestných činů, kterých se měli vyjmenované osoby na stěžovatelích v uplynulých letech dopustit, resp. požadují zahájení kárných řízení.

[17] Nejvyšší správní soud však setrvale rozhoduje v tom smyslu, že postup orgánů činných v trestním řízení nepodléhá soudnímu přezkumu ze strany správních soudů (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 2. 2010, č. j. 7 Aps 1/2010 - 53), tudíž podání návrhu, kterým se žalobce fakticky domáhá přezkumu postupu orgánů činných v trestním řízení, resp. se domáhá konstatování nezákonnosti postupu žalovaného, který se týká „prověřování podezření“ ze spáchání řady trestných činů, nemůže být z povahy věci u správních soudů úspěšné. Pokud se jejich žaloba týká požadavku na zahájení kárného řízení vůči konkrétním osobám, musí rovněž Nejvyšší správní soud odkázat na rozsudek tohoto soudu ze dne 16. 2. 2012, č. j. 6 Ans 1/2012 - 19, podle něhož se nemůže třetí osoba správní žalobou domáhat zahájení kárného řízení; pokud to učiní, je na místě případnou žádost o ustanovení zástupce zamítnout. K týmž závěrům ostatně Nejvyšším správní soud ve vztahu k oběma stěžovatelům dospěl i v řízení vedeném zdejším soudem pod sp. zn. 6 As 31/2019. Pokud stěžovatelé předchozí rozhodnutí správních soudů týkající se typově stejného problému nerespektují, je na místě hovořit o tom, že stěžovatelé aktivně vyvolávají soudní spory, které jsou kverulačního typu, neboť se domáhají něčeho, co nemohou správní soud z povahy věci (z důvodu nedostatku pravomoci správních soudů) řešit, ačkoli byli o tom ze strany správních soudů poučeni.

[18] Pokud stěžovatelé budou podávat další návrhy v tomto směru, budou jejich návrhy na osvobození od soudních poplatků případně ustanovení zástupce zamítány z důvodu, že postupují kverulačním způsobem, neboť ochranu svých práv realizují procesně nesprávným způsobem u správních soudů, jak jim bylo s ohledem na předchozí řízení u tohoto soudu opakovaně sdělováno.

[19] Námitku stěžovatelů poukazující na údajnou podjatost soudkyně městského soudu JUDr. Evu Pechovou musí Nejvyšší správní soud zamítnout, neboť stěžovatelé podjatost této soudkyně dovozují z toho, jakým způsobem rozhodla, tj. že vydala napadené usnesení. Podle ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. totiž platí, že „*Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*“

[20] Pokud stěžovatelé poukazují na to, že dosud nebylo rozhodnuto o jejich návrhu na delegaci, musí Nejvyšší správní soud odkázat na přípis Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2019, č. j. Nad 16/2019 - 53, kterým Nejvyšší správní soud vyzval městský soud, aby nejprve před předložením věci o návrhu na postoupení věci vyřešil otázku osvobození od soudních poplatků, což městský soud splnil vydáním napadeného usnesení. Teprve poté tedy bude moci být řešena případná delegace věci na jiný krajský soud.

[21] Městský soud tedy nepochybil, zamítl-li napadeným usnesením návrh stěžovatelů a) a b) na ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků.

[22] Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je zjevně nedůvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. ji zamítl.

IV. Závěr a náklady řízení

[23] O nákladech řízení rozhodl soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 a 7 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelé a) a b) nebyli ve věci úspěšní, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ačkoli žalovaný měl v řízení úspěch, zdejší soud mu náhradu nákladů řízení nepřiznal s ohledem na konstantní judikaturu, která zpravidla neumožňuje přiznat náhradu nákladů řízení správním orgánům (například usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014 - 47).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. října 2019

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu